

OMRÅDEFORNYELSE FREDERIKS // APRIL 2019

BYFORNYELSESPROGRAM

INDHOLD

Forord	3
Beskrivelse	4
Processen	6
Helhedsplanen	8
Nedslag 01 / Sløjfen	10
Nedslag 02 / Syning ved Skolen	16
Nedslag 03 / Rundkørsel	18
Nedslag 04 / Syning ved Johs. Jensensvej	20
Nedslag 05 / Centrum	22
Vedligeholdelse	27
Budget og tidsplan	28
Investeringsredegørelse	30
Bygningsfornyelse	31
Organisering	32
BILAG	
Bilag 01 / Oversigtskort over mulige indsatser	34

FORORD

Som en del af udviklingen mod at skabe levende byer og lokalsamfund har Viborg Kommune igangsat endnu en områdefornyelse – denne gang i Frederiks. Byens centrale beliggenhed midt imellem Viborg og Herning, adgang til skole, et driftigt foreningsliv og en skøn natur er nogle af Frederiks mange styrker. For at disse styrker kan komme endnu mere til sin ret, og for at fastholde interessen fra særligt de unge børnefamilier, som skal bosætte sig i byen, er der dog en række områder, der skal forbedres.

En del af Frederiks' udfordringer skyldes den gennemløbende hovedvej, der skærer sig tværs igennem byen. Vejen skaber usikkerhed for de bløde trafikanter, særligt børn og ældre, ligesom den deler byen i to og gør det svært at definere et reelt centrum, hvor byens borgere naturligt kan mødes. Derudover mangler byen et sammenhængende stisystem, der styrker forbindelserne på tværs af vejene - mellem byens boligkvarterer, institutioner og grønne områder, der findes i og omkring Frederiks.

Bag ansøgningen for områdefornyelsen i Frederiks står et stærkt team af engagerede borgere. De har med stort engagement sørget for at inddrage byens øvrige borgere på tværs af målgrupper og alder. Med en vision om at gøre Frederiks til en sikker by at færdes i og et lokalsamfund hvor børn, unge, voksne og ældre mødes, udpeger dette områdefornyelsesprogram en række samlende og relevante nedslag, som ønskes realiseret med de 4,5 millioner kr., der er afsat til områdefornyelsen.

Nedslagene er udvalgt og udviklet af en lokal følgegruppe bestående af repræsentanter fra Frederiks. De skal alle have tak for deres store og smittende engagement. Nedslagene gennemføres etapevist og forventes anlagt inden for de næste fire år. Viborg Kommune glæder sig til at fortsætte det gode samarbejde med Frederiks.

Ulrik Wilbek

Borgmester // Viborg Kommune

Historiske foto: Tyske kolonister arbejder i markerne

'Kartoffelpigen' af billedhugger Ole Mynster Herold

BESKRIVELSE

FREDERIKS - KARTOFFELBYEN PÅ ALHEDEN
Sydvest for Viborg finder du byen Frederiks. Byen ligger på den midtjyske Alhede og har omkring 1.800 indbyggere.

I årene 1759-1761 kom tyske familier, efter invitation fra Kong Frederik den femte, til Jylland for at opdyrke de midtjyske hedestrækninger. Disse tyske kolonister dyrkede kartofler på hederne – derfor navnet 'kartoffeltyskere'. Kartoffeltyskerne kom blandt andet til de to kolonibyer Havredal og Grønhøj, Frederiks nabobyer, hvor de måtte opdyrke Alheden for at holde sulten fra døren. Opdyrkningen af heden var ofte en hård kamp, hvor lyngafbrændning og pløjning gik forud for dyrkning af jorden.

I 1766 blev de tyske familier enige om at opføre en fælles kirke midt mellem Havredal og Grønhøj – valget faldt på Frederiks, der ligger i smørhullet. Kirken blev opkaldt Frederiks Kirke. Kirken samlede områdets tyskere, og der blev så sent som i 1870 holdt prædiken på tysk. Kirken er i dag en del af Danmarkshistorien og et vartegn for Frederiks. Ved 200-års-jubilæet for de første tyske kolonisters ankomst til Jylland i 1759 blev der på kirkegården i Frederiks rejst en stor mindesten med områdets 29 tyske slægtsnavne på. 25 år senere, i anledningen af 225-års-jubilæet for kartoffeltyskernes ankomst til Alheden, blev der opført endnu en skulptur, som ærer de tyske kolonister. Her blev granitskulpturen 'Kartoffelpigen' af billedhuggeren Ole Mynster Herold opstillet i byens anlæg. Skulpturen forestiller en pige, der sidder på knæ og har kartofler i sit klæde. Hun er en hyldest til de hårdt arbejdende hedeopdyrkere og det aftryk de efterlod i området.

ALHEDEBANEN

Fra 1766, hvor Frederiks Kirke blev indviet, og frem til 1906 var kirken og præstegården de eneste bygninger i byen. Da jernbanen 'Alhedebanen' mellem Herning og Viborg blev anlagt i 1906 udviklede byen sig omkring banen, hvor der først kom en station, et hotel og et savværk. I 1972 blev jernbanen nedlagt. I dag er banestrækningen omdannet til en kombineret gang-, ride- og cykelsti 'Alhdestien', der skaber en sikker og rekreativ forbindelse, hvor bløde trafikanter kan færdes gennem landskabet uden at generes af anden trafik. I folderen for Alhdestien (Regional cykelrute 21) opfordres turisterne til at gøre et stop i Frederiks og gå på opdagelse i anlægget og ved Frederiks Kirke.

DEN GENNEMSKÆRENDE HOVEDVEJ

Frederiks gennemskæres af den regionale vejforbindelse '186'. Vejen skaber nærhed til de omkringliggende byer, der kan nås indenfor kort tid. For eksempel kan du være i Viborg centrum på bare et kvarters kørsel i bil. Den gennemgående og trafikerede vej skaber dog også trafikmæssige problemer, særligt for byens bløde trafikanter, og deler byen i to; fysisk, funktionsmæssigt og mentalt. Det er et stort ønske blandt byens borgere, at Frederiks i fremtiden skaber alternative ruter, for de bløde trafikanter, som samtidig binder byen sammen på tværs.

SPORTENS OG KULTURENS BY

Frederiks er primært en bosætningsby, der byder på rolige omgivelser for det gode familieliv. Udover at være et attraktivt sted at bosætte sig har Frederiks et image som 'Sportens by'. I udkanten af byen ligger Alhede Hallerne, der danner rammer om byens sportsaktiviteter. Stedet byder både på to sportshaller, en svømmehal, et cafeteria og et kulturcenter. Der er to store idrætsforeninger tilknyttet Alhede Hallerne, som lever godt side om side. Idrætsforeningen vidner sammen med både Handelsstandsforening, husmoderforening, borgerforening, Foreningen Norden, Kartoffeltyskerforeningen, brevueforeningen m.fl. om en by med et rigt og driftigt foreningsliv. Byens foreninger er sammen med kirken, dagcenteret og Frederiks Skole med til at holde gang i byens kulturliv. Frederiks er på mange måder en by, med initiativrige ildsjæle, der ikke er bange for at gøre en indsats!

“ **Frivilligheden - jo, den er stor, og den er roden til megen glæde. Foreningslivet her stadig gror, med hænderne, som er her tilstede. Ideér fødes, og tanker gror, hver gang vi mødes - vi Frederiks-bo'ere.**

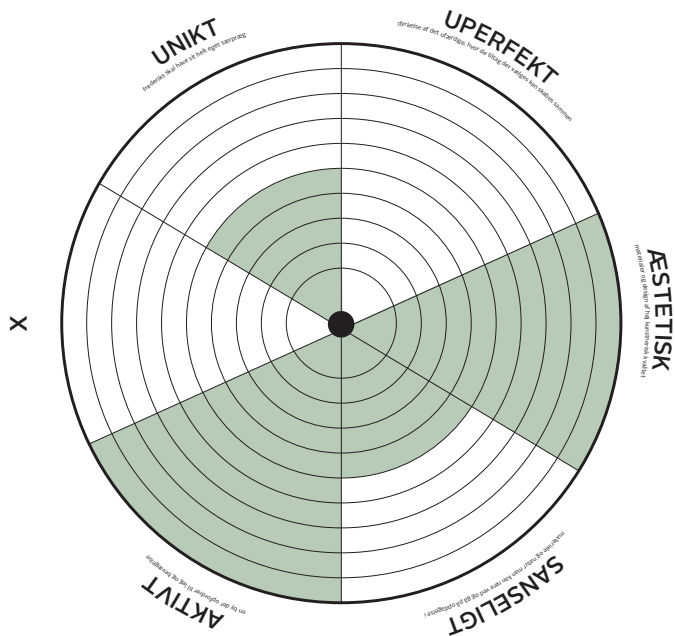
Uddrag // Frederikssangen

Fælles shelterbyg og arbejdsdag

Byen mødes om det årlige Sankt Hans bål

Eksempel på udfyldt værdihjul fra det første følgegruppemøde

Gennemgang og udvikling af forprocessens mange ideer

PROCESSEN

FORPROCES

På borgernes eget initiativ blev der tilbage i 2008 under overskriften 'Gang i Frederiks' udarbejdet et visionsoplæg for byen. Ønsket var at skabe en helhedsplan og idékatalog, der skildrer borgernes talrige ønsker til Frederiks' fremtidige udvikling. I 2016 tog borgerne igen fat på visionen, hvor der blev udarbejdet en by-vision og afholdt møder med en bred kreds fra Frederiks bl.a. Ungdomsskolen, FDF, Skolebestyrelsen, Fripøjehjemmet, borgerforeningen mv. Hensigten var, at visionen skulle forankres bredt og være hele byens projekt. Idéerne blev samlet og med afsæt heri indsendte en lokal koordinationsgruppe en ansøgning om at komme i betragtning til den kommunale pulje 'Byforskønnelse mindre byer 2017'.

“**Frederiks, en tryk landsby i udvikling og vækst, hvor børn, unge, voksne og ældre mødes og skaber fællesskaber og sammenhold. En by på landkortet med engagerede indbyggere og med et bredt og aktivt idræts- og ungdomsliv.**

Uddrag // Visionen for Frederiks

Denne områdefornyelse tager afsæt i idékataloget og bygger videre på byens forudgående arbejde. I bilag 01 kan man se et oversigtskort, der illustrerer følgegruppens viderebearbejdning af de mange ideer fra forprocessen.

DE FIRE FØLGEGRUPPEMØDER

Med LABLAND som udvalgt rådgiver, mødtes den allerede etablerede følgegruppe og repræsentanter fra Viborg Kommune d. 23. januar 2019 til det første af fire udviklingsmøder i en komprimeret og koncentreret proces imod realiseringen af områdefornyelsesprogrammet. Følgegruppens mangfoldighed i både alder, interesser og faglighed skabte rammerne for gode diskussioner, effektive beslutninger og kritiske refleksioner.

VÆRDIER & VISION

På første møde blev forprocessens idéer genbesøgt, LABLAND viste eksempler på andre områdefornyelser i ind- og udland og endelig blev der defineret et værdisæt for de kommende nedslag. Værdihjulet (illustreret til venstre) blev udfyldt af alle i følgegruppen, som på den måde fik mulighed for at sætte ord på, hvad de hver især så som områdefornyelsens vigtigste opgave. Sammen skulle de blive enige om hvilke værdier, der skulle pejles efter i både udvikling og senere hen prioritering. Højest prioriteret blev værdierne 'æstetisk' og 'aktivt'. Med andre ord: Udvalgte materialer og tiltag skal være af høj kvalitet, både i forhold til at skulle kunne holde længe og visuelt se godt ud. Derudover var det vigtigt for gruppen, at de udvalgte projekter opfordrer til brug og aktivitet - både fysisk og socialt. Som en tredje værdi foreslået af følgegruppen selv, kom sikkerhed med. De kommende tiltag skal alle gøre Frederiks til en mere sikker by at bevæge sig rundt i. Visionen for Frederiks (også formuleret i forbindelse med forprocessen) blev gennemgået og opfordret indtænkt i processen fremadrettet. Visionen fokuserer særligt på fællesskab på tværs.

SCENARIER

Af de mange idéer, indsamlet på borgernes eget initiativ i forprocessen, blev særligt 'den samlede sti' taget med som udgangspunkt for områdefornyelsen. Desuden havde følgegruppen selv stor fokus på hovedgaden. På det andet møde gennemgik LABLAND derfor scenarier for de to udvalgte områder 'den samlede sti' og 'hovedgaden'. Følgegruppen var på de første to møder inddelt i indsatsområderne 'Idræt & Bevægelse', 'Sikkerhed & Forskønnelse' samt 'Kunst & Kultur'. De tre grupper diskuterede og kommenterede scenarierne set ud fra deres tematiske perspektiv. Den samlede analyse af de to scenarier endte ud med, at områdefornyelsen skulle arbejde videre med:

- Sikkerhed frem for alt
- En midtby man kan se og mødes i
- Fokus på overgangene
- Et opgraderet stisystem

PRIORITERINGER

Det tredje følgegruppemøde fandt sted umiddelbart efter det første borgermøde. Her blev kommentarerne fra borgermødet talt igennem. Der var generelt stor opbakning fra de fremmødte borgere til følgegruppens arbejde. Derudover blev de to overordnede nedslag (nu med navnene Sløjfen og Syningerne) gennemgået i detaljer.

ØKONOMI & PRÆSENTATION

På det fjerde og sidste følgegruppemøde blev der

sat økonomi på de udvalgte indsatsområder og de sidste foreløbige beslutninger blev truffet, inden det hele igen blev præsenteret for en fyldt sal på det andet borgermøde d. 8. april 2019.

BORGERMØDER

Som beskrevet har der under forløbet været to store borgermøder for alle interesserede borgere i Frederiks. Følgegruppen selv har stået for det meste af præsentationen på begge møder, og forslagene er blevet taget rigtig godt imod. Alle involverede var enige om vigtigheden i at nå langt og bredt ud i Frederiks - herunder særligt at informere om, hvor langt man var nået og begrunde hvorfor man havde valgt og fravalgt, som man gjorde. Byens store arbejde under forproces gjorde, at de to borgermøder ikke havde karakter af idéudvikling, men i stedet skulle vise fremdriften i projektet, der i de fleste borgeres opfattelse allerede har været i gang i nogle år.

FILMEN

Som en ny og ekstra formidlingsform, er der i løbet af hele perioden blevet samlet materiale ind til en film om Frederiks og områdefornyelsen. Filmen lanceres i forbindelse med programmet for områdefornyelsen. Intentionen med filmen er at nå endnu bredere ud end de to borgermøder. Processen frem til valget af områdefornyelsens hovedgreb 'Sløjfen og Syningerne' er blevet beskrevet her i dette afsnit - i filmen vil man få et mere visuelt indblik i både tegninger, diskussioner og stemninger.

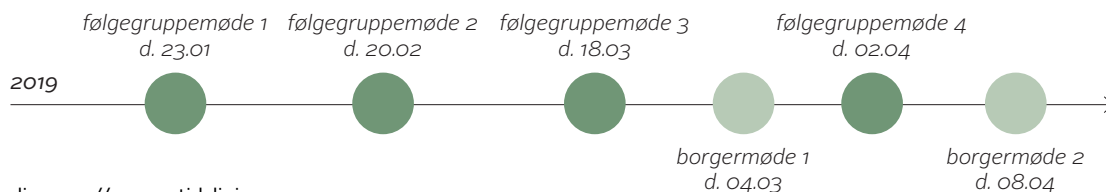
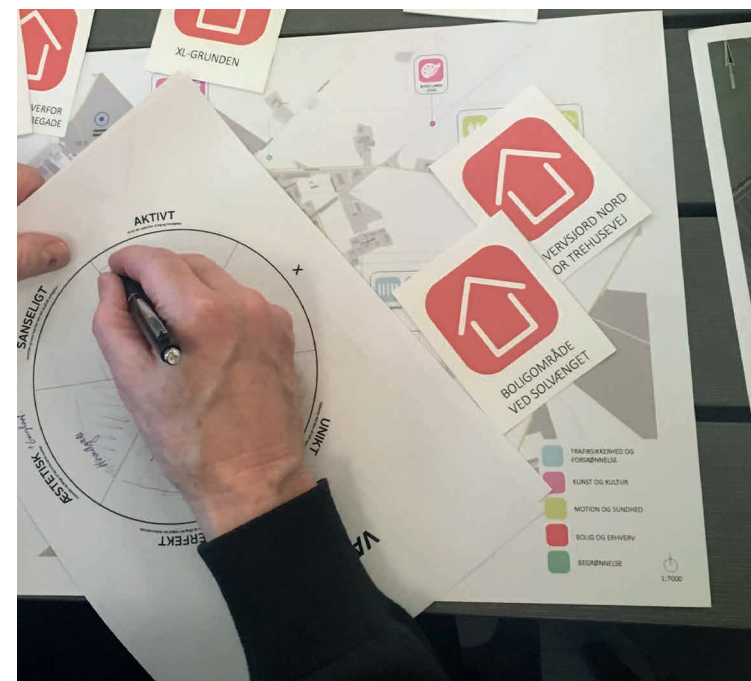

diagram // procestidslinje

Udvikling i følgegruppen

Præsentation af de endelige nedslag til det andet borgermøde

HELHEDSPLANEN

Sløjfen skaber et sammenhængende loop rundt om byen

TO OVERORDNEDE HOVEDGREB

Gennem områdefornyelsesprocessen har den lokale følgegruppe, Viborg Kommune og rådgiverne fra LABLAND arbejdet sig frem til to specifikke hovedgreb: Sløjfen og Syningerne. Det er disse to tiltag, med forskellige underindsatser, der udgør helhedsplanen for Frederiks.

SLØJFEN

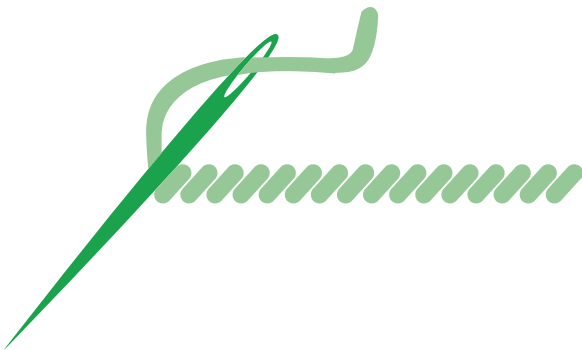
Sløjfen symboliserer den nye sti og bliver en markering af byens allerede eksisterende tilbud. Sløjfen er en alternativ rute at følge og dermed en ny måde at bevæge sig (mere sikkert) rundt i Frederiks på. Men derudover bliver Sløjfen også en ny måde at opleve byens helhed på. Intentionen med stien er, at den vil give hverdagsværdi for de lokale og samtidig give nysgerrige turister lettere adgang til at bevæge sig rundt i hele byen.

SYNINGERNE

Syningerne skal forstås som en række foranstaltninger, der skaber sammenhæng på tværs af byens hovedgade, der i dag deler Frederiks i to. Syningerne rummer en opgradering af:

- Overgangen ved skolen
- En opgradering af byens lille rundkørsel
- En etablering af et nyt helleanlæg ved Johannes Jensensvej
- En markering af Frederiks' centrum i knudepunktet, hvor Alhedestien krydser Nørregade og Søndergade.

Syningerne vil gøre det lettere og mere sikkert at krydse hovedgaden. Samtidig vil man som bilist, der kører gennem Frederiks, i langt højere grad opdage, at det er en by man kører igennem - og at der her er værd at gøre et stop!

Syninger binder byen sammen på tværs

SKOLEN

RUNDKØRSEL

CENTRUM

JOHS. JENSENSVEJ

SLØJFEN

Eksempel på vejvisning i højden

Sløjfen skaber en sikker skolevej for byens børn

NEDSLAG 01 / SLØJFEN

Med sløjfen etableres et nyt sammenhængende og rekreativt stiforløb omkring Frederiks. Dele af forløbet vil kunne fungere som ny sikker skolevej, da børnene kan slippe for at cykle på byens trafikerede hovedgade, ligesom hele ruten vil gøre både løbere og gåtursentusiaster glade. Følgegruppen har en god dialog med samtlige lodsejere, hvis jord stien går igennem.

SLØJFENS RUTE

Stien løber primært på eksisterende stier, fortove og landeveje. For at binde sløjfen sammen er det dog nødvendigt at etablere en ny stitrækning mellem Havrevænget og Risvænget.

Turen går fra Alhedens Idræts- og Kulturcenter gennem Kirkeskoven ved Frederiks Kirke og til Frederiks Skole. Herfra bevæger man sig gennem skoven bag plejehjemmet til Anlægget, en af Frederiks parker og videre ned gennem villaveje. For enden af Jernbanegade har man det åbne kig over markerne vest for Frederiks, hvorefter man bevæger sig ind omkring Pakhuset - borgerforeningens fælleshus. Fra Havrevænget går turen til Risvænget ved hjælp af en ny stitrækning, der etableres gennem et beplantet område, som i fremtiden forventes at blive udstrykke til parceller. Fra Johs. Jensensvej krydser man Søndergade ved den anden af de nye syninger. Her går man ud af Frederiks, via Havredalsvej, til Børneskoven ved børnehaven Sol o Mio på Solvænget. Fra Solvænget tager man turen på Alhdestien, inden man igen er på Trehusevej og tilbage ved hallen.

GUIDENDE VEJVISERE

Stiforløbet markeres med vejvisere, der fx kan udføres som træstolper. Toppen på hver stolpe males i en genkendelig farve ligesom hver stolpe kan rumme nummerering, information omkring distancer eller lignende. I det kommende forløb skal her laves aftaler og der skal arbejdes videre med udformningen og udtrykket af de endelige vejvisere.

UDVIDELSESMULIGHEDER

På sigt kan det stiforløb, der anlægges gennem områdefornyelsen (sløjfen del 1), suppleres med nye forløb ud i landskabet omkring byen fx til Havredal og Stendal Plantager. Udvidelsesmulighederne er illustreret på kortet på side 12. Følgegruppen har også ønsker og forslag til at indlægge forskellige aktiviteter på ruten, som små naturlige stop på vejen - gerne aktiviteter, der har fokus på bevægelse og æstetik.

KIRKESKOVEN

KIRKEN

LUTHERPARKEN

IDRÆTS- OG KULTURHUS

SKOLEN

ANLÆGGET

PAKHUSET

BRUGSEN

BAGEREN

BØRNESKOVEN

 DELSTRÆKNING:
ETABLERING AF NY STI MED HEGN PÅ BEGGE SIDER

 SLØJFEN DEL I
FORLØB MARKERES MED VEJVISERE

PLAN // SLØJFEN 1:10.000

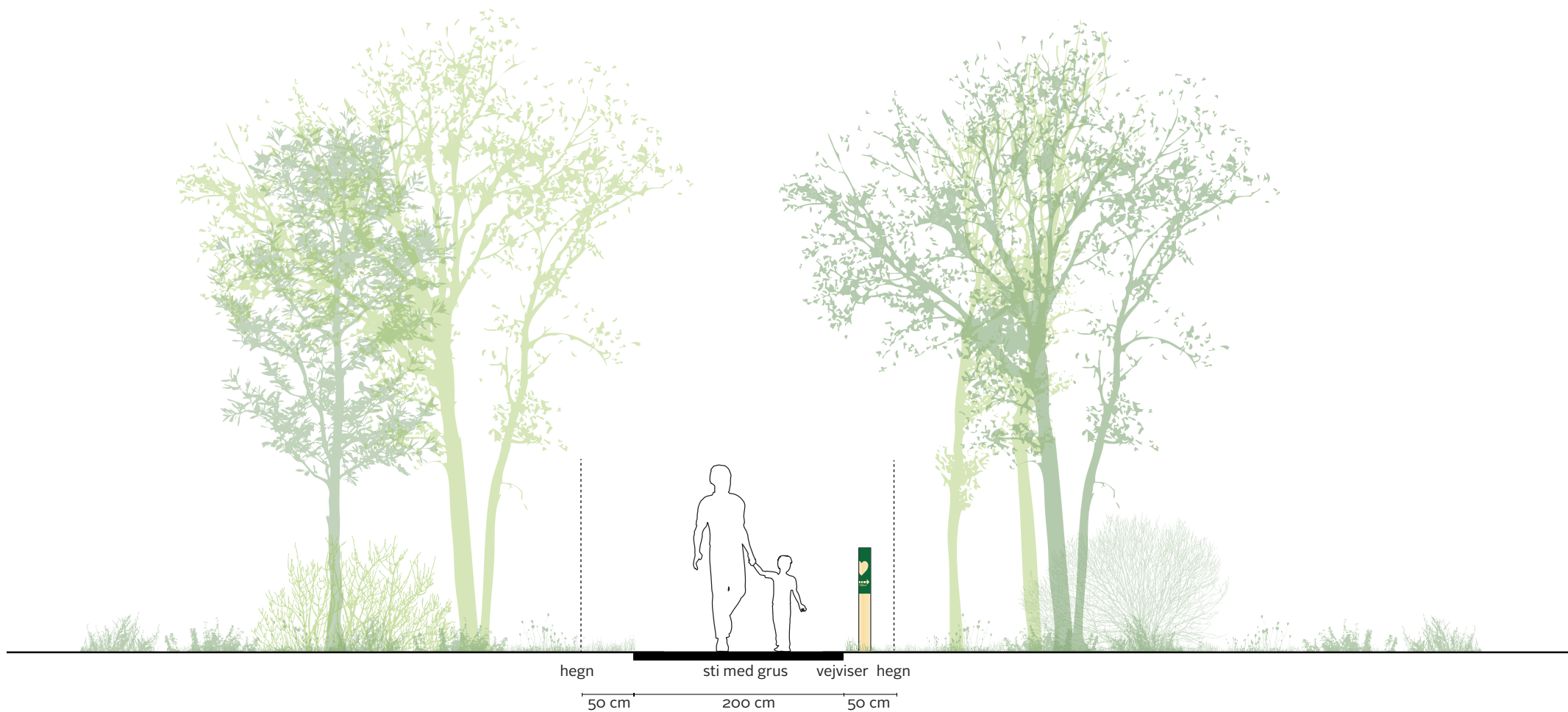
SLØJFEN DEL I

SLØJFEN DEL II

SLØJFEN DEL I
ETABLERES SOM DEL AF OMRÅDEFORNYElsen

SLØJFEN DEL II
UDVIDELSESMULIGHEDER PÅ SIGT

PLAN MED UDVIDELSESMULIGHEDER // SLØJFEN 1:15.000

VISUALISERING // SLOJFENS FORLØB GENNEM KIRRESKOVEN

VISUALISERING // SLØJFENS FORLØB GENNEM ET VILLAKVARTER

Belægningen anlægges i materialer af høj kvalitet

Belægningen kan formes med farver og mønstre

NEDSLAG 02 // SYNING VED SKOLEN

EN SIKKER OVERGANG FOR BYENS BØRN

Ved indkørslen til Frederiks Skole findes i dag to fodgængerovergange. Fodgængerfeltet mod nord fjernes, mens fodgængerfeltet mod syd bibeholdes og opgraderes med en hævet flade og ny identitetsrig belægning. Derudover suppleres fodgængerfeltet med en bedre funktionsbelysning og overgangen markeres tydeligere ved hjælp af skiltning og blinkende lys.

VISUEL SAMMENHÆNG GENNEM HOVEDGADEN

Fodgængerfeltet anlægges i en ny belægning, der bliver gennemgående for alle syninger over hovedgaden. På den måde skabes der en visuel sammenhæng gennem hele byen. Overgangene anlægges i slidstærke materialer af høj kvalitet, fx granit eller tegl. Belægningen vil anlægges med særlige strukturer eller mønstre, så også æstetikken tænkes ind.

FREDERIKS SKOLE

NØRREGADE

eksist. busløbme

eksist. helle

ind- og udkørsel til Frederiks Skole

bygning er i dag revet ned

eksist. fodgængerfelt sløjfes

hævet fodgængerfelt med ny belægning

eksist. belysning opgraderes

eksist. belysning opgraderes

eksist. helle

eksist. fortov
eksist. cykelsti

eksist. cykelsti
eksist. busløbme
eksist. fortov

NØRREGADE

NORD

1 : 500

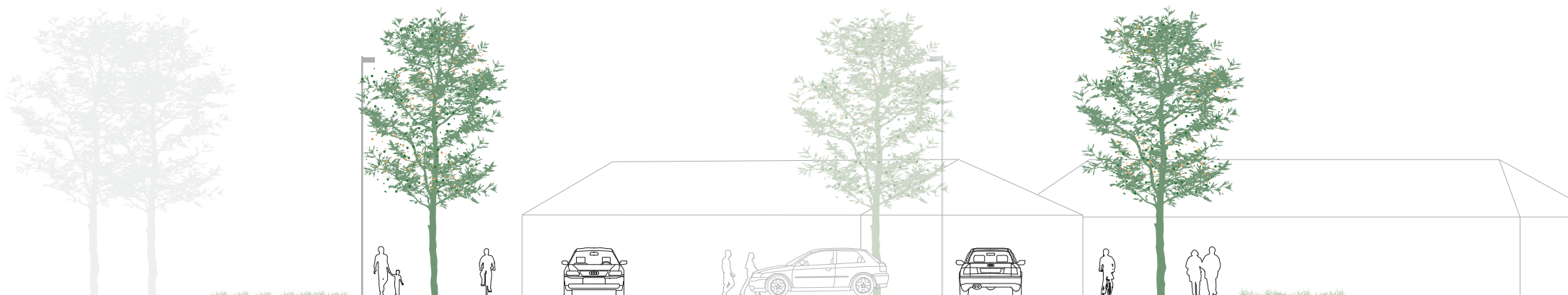
NEDSLAG 03 // RUNDKØRSEL

NYE KARAKTERFULDE PRYDTRÆER

Den eksisterende rundkørsel mellem Nørregade, Parkalle og Holbergsgade skal gøres mere tydelig og sikker. Derfor vil et tiltag i områdefornyelsen blive en markering og forskønnelse af rundkørslen med fire nye, store og karakterfulde gadetræer.

EN MULIG OMLÆGGELSE AF RUNDKØRSLER

Nedslagspunktets omfang afhænger dog af, om Viborg Kommune på sigt får mulighed for at forbedre rundkørslen gennemgribende. Omlægningen af rundkørslen er ikke en del af områdefornyelsen. Hvis rundkørslen skal gennem en større omlægning, vil der være mulighed for, at midterhellen og de fire fodgængerfelter kan udføres i samme materialer, som hovedgadens øvrige syninger.

Eksist. fortov Eksist. cykelsti
Nyt gadetræ

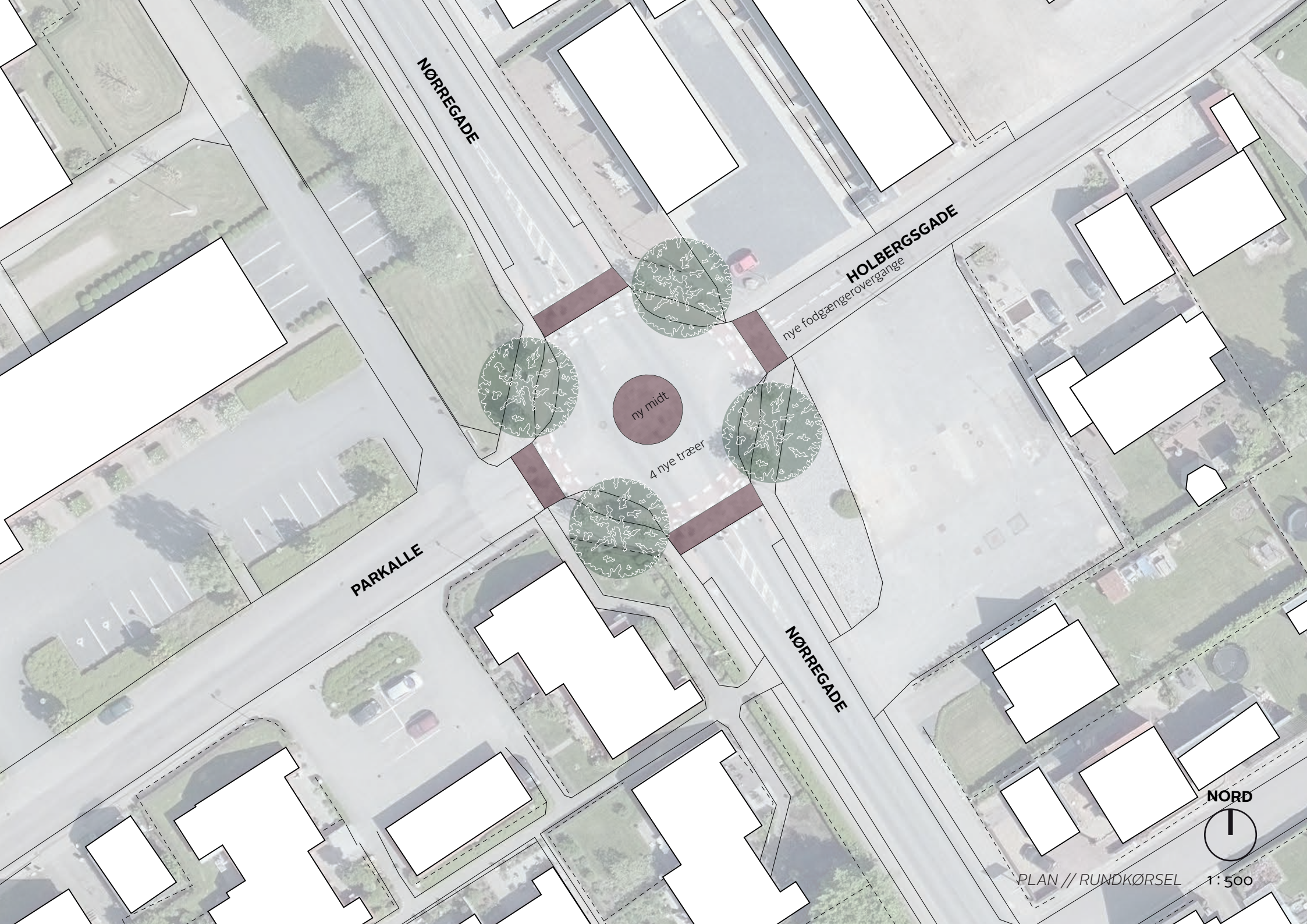
Evt. ny fremtidige midte

Eksist. cykelsti Eksist. fortov
Nyt gadetræ

Hjemmeplejen i Frederiks
parkering

Rundkørsel

Tidligere
tankstationsgrund

NØRREGADE

HOLBERGSGADE

PARKALLE

NØRREGADE

ny midt

4 nye træer

nye fodgængerovergange

NØRD

PLAN // RUNDKØRSEL

1:500

Belægningsskifte som markering af overgang

Eksempel på teglbelægning med et flertonet farvespil

NEDSLAG 04 // SYNING VED JOHS. JENSENSVEJ

SIKKERHED FREM FOR ALT

Hovedgaden i den sydlige del af Frederiks har brug for mere sammenhæng og mere sikkerhed. Af tiltag foreslås derfor at få etableret fællestier i begge sider af vejen. Dette vil også give plads til et nyt helleanlæg. Der skal etableres en hævet gangflade med en ny belægning, som ikke kun hjælper med sikkerheden, men som også skaber æstetisk blikfang og giver området en ny identitet. Endelig vil mere belysning skabe både sikkerhed og gøre området mere til en aktiv del af byen.

Hvilken slags belægning, der lægges på det hævede areal, er endnu ikke besluttet - men den skal hænge sammen med de øvrige indsatser og give et løft til den samlede oplevelse af den sydlige del af byen.

SØNDERGADE

GRANVEJ

JOHS. JENSENSVEJ

SØNDERGADE

NORD

PLAN // SYNING VED JOHS. JENSENSVEJ 1:500

Opholdsmøblerne kan formes med inspiration fra kartofflen

Ikoniske lamper, der skaber stemning, når mørket falder på

NEDSLAG 05 / CENTRUM

ET NYT SOCIALT MØDESTED

Visionen for Frederiks understreger, at fællesskab og sammenhold er nøgleord for byen. Som et fysisk fundament for denne vision, ønsker følgegruppen at markere Frederiks centrum og gøre det tydeligt for gennemkørende bilister, cykler på Alhedestien og folk, der går igennem byen. Byens lange, udstrakte karakter har gjort det svært at definere en egentlig midte - og det skal der nu gøres noget ved!

HISTORIEN ER MED

Byens historiske oprindelse giver form til Frederiks' nye centrum. Alhedestien udgør rygraden, hvorpå der etableres nye zoner med hver deres funktion. Størrelse og form tilpasses indholdet. På sigt kan centrum suppleres med flere zoner i takt med, at økonomien udvikles og flere aktiviteter melder sig.

KONKRETE ELEMENTER

Statuen af Kartoffelpigen står i dag meget anonymt og kommer ikke rigtig til sin ret. Der skal derfor arbejdes med at få hendes placering tydeliggjort. Som en vigtig markør af begivenheder i Frederiks er byens flagstang lovet en central plads i det nye centrum. Der skal også sørges for en særlig god placering til byens årlige juletræ. Endelig skal busstoppestederne på begge sider af vejen fortsat være her, inklusiv cykelparkering. Endelig er der blevet talt om at asfaltere den del af Alhedestien, som ligger tæt på Frederiks, og gøre den bredere og lettere at færdes på.

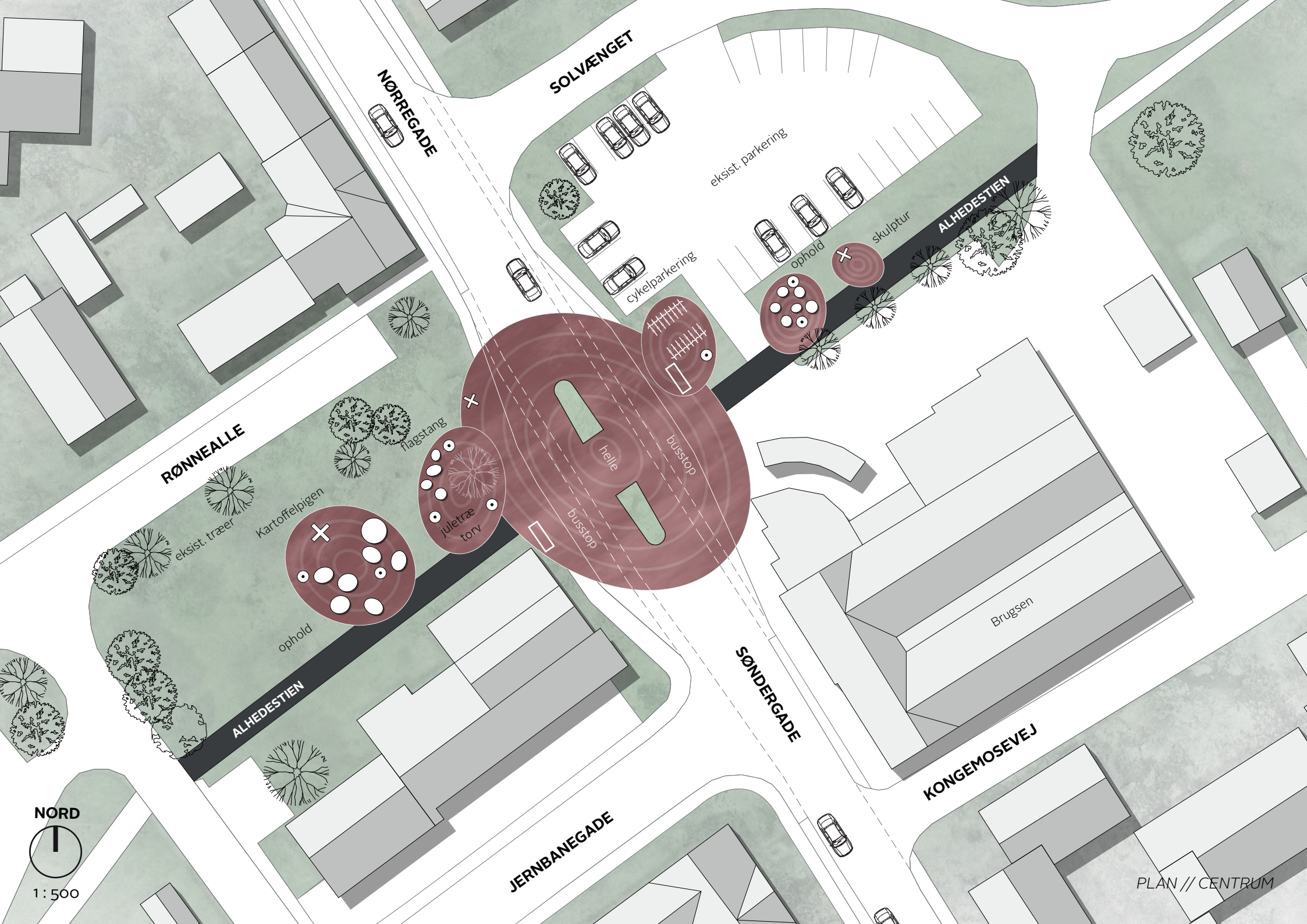
DET VIDERE ARBEJDE MED CENTRUM

Skitserne til det nye centrum har først og fremmest haft til formål at etablere et solidt fundament, hvorpå livet skal udfolde sig. I det videre arbejde bliver det nu rigtig sjovt at udvikle på følgende:

- Skal her være mulighed for at trække i tørvejr?
- Skal her være mulighed for at lege og klatre?
- Skal her være mulighed for at skate eller køre på løbehjul?
- Skal her være mulighed for at slænge sig? - eller noget helt andet?
- Hvilke materialer og farver skal være gennemgående?
- Hvordan skal belysningen udformes?

Uden at have valgt et fast inventar, er der blevet udviklet på skulpturelle (kartoffelformede) elementer til både ophold og leg, eller en stor urfugl bygget i træ.

NØRREGADE

SOLVÆNGET

RØNNEALLE

ALHEDESTIEN

SØNDERGADE

JERNBANEGADE

KONGEMOSEVEJ

ALHEDESTIEN

eksist. parkering

cykelparkering

skulptur

ophold

høje

busstop

busstop

juletræ
torv

flagstang

Kartoffelpigen

eksist. træer

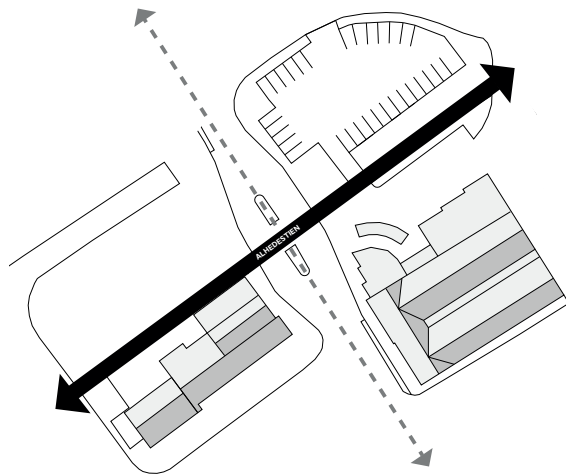
ophold

Brugsen

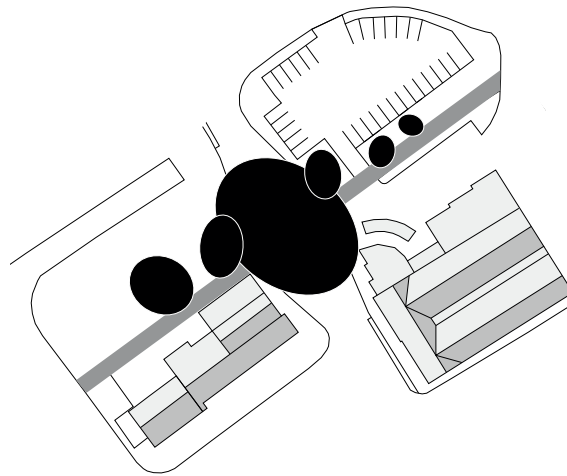

1:500

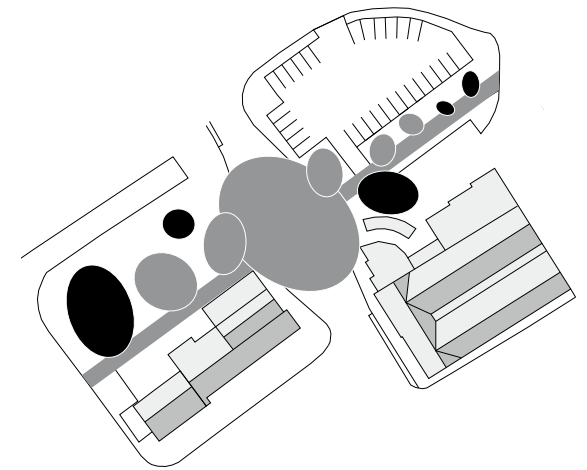
PLAN // CENTRUM

Det nye centrum kobler sig på Alhedestien og binder byen sammen på tværs.

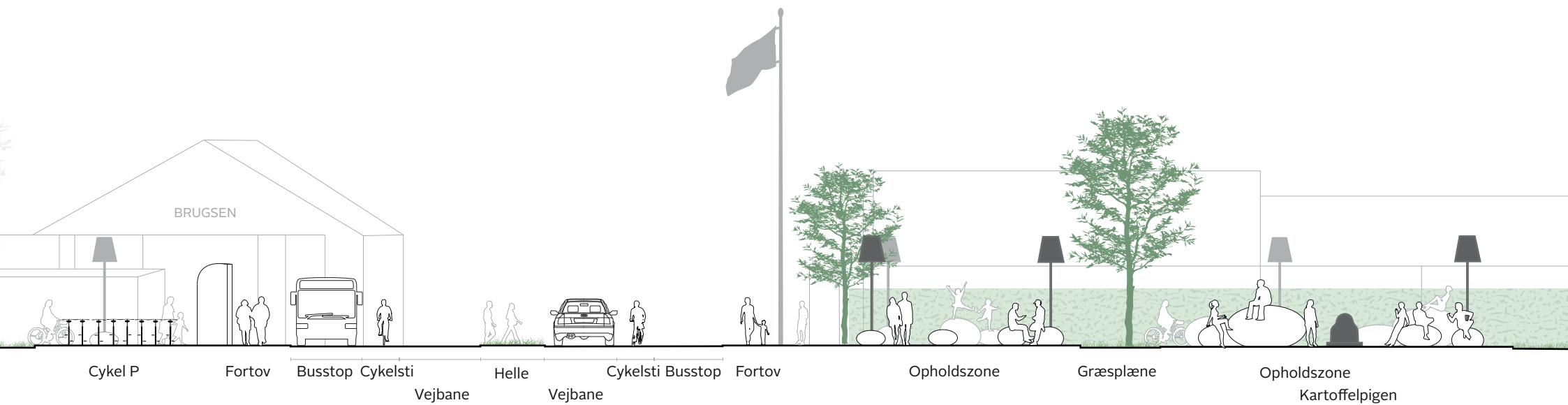

Centrum opdeles i en række zoner, der i form og placering leder tankerne hen på en række af kartofler.

De første "kartofler" finansieres via områdefornyelsen. I fremtiden kan byen selv bygge videre på kartoffelrækken.

Cykel P

Fortov

Busstop

Cykelsti

Vejbane

Helle

Cykelsti

Vejbane

Busstop

Fortov

Opholdszone

Græsplæne

Opholdszone

Kartoffelpigen

VEDLIGEHOJDELSE

FRIVILLIGE BORGERKONTRAKTER

I gennem hele områdefornyelsen i Frederiks har Viborg Kommune og LABLAND arbejdet aktivt på at skabe lokalt ejerskab og tilknytning til programmets nedslagsområder. Både drift og vedligehold har været et tilbagevendende punkt på de fire følgegruppemøder. Her er det tydeligt blevet fremlagt, hvad de enkelte delprojekter fremadrettet vil kræve af driftsmæssige ressourcer af byens borgere.

Flere af helhedsplanens delprojekter omhandler beplantning og inventar, der løbende skal vedligeholdes. For at sikre, at de anlagte projekter også fremstår velholdte i fremtiden vil Viborg Kommune arbejde på at indgå frivillige borgerkontrakter og -aftaler. Viborg Kommune har oplevet, at initiativet er blevet modtaget imødekomende og lokalsamfundet er forstående overfor situationen.

Børnehavebørn på tur

Flagallé i Frederiks

BUDGET OG TIDSPLAN

DEN ØKONOMISKE FORDELING

Områdefornyelsen i Frederiks er budgetteret ud fra en statslig støtte og Viborg Kommunes egen investering. Viborg Kommune bidrager med lidt over 3,7 millioner kr., og der søges statslig refusion på 742.038 kr. Det samlede beløb løber derfor op i 4,5 millioner kr. Midlerne er fordelt mellem de enkelte delprojekter - både ud fra borgernes ønsker og projekternes omfang. Udover den statslige støtte til områdefornyelsen kan byens borgere søge midler ved landsbyfornyelsespuljen med henblik på renovering og nedrivning af dårligt vedligeholdte boliger.

Når Byrådet i Viborg Kommune har godkendt områdefornyelsesprogrammet, kan vi tage hul på projekteringen og anlægsfasen af de enkelte delprojekter. Delprojekterne vil blive gennemført efter tidsplanen i diagrammet på næste side. Efter henholdsvis to og fem år udarbejdes statusrapporter på områdefornyelsen og sluttelig opstilles det endelige regnskab, der efterfølgende indsendes til ministeriet.

DET TÆTTE SAMARBEJDE FORTSÆTTER

Helhedsplanens delprojekter bliver gennemført inden for fire år i en prioriteret rækkefølge, der er fastlagt i et samspil mellem følgegruppen og Viborg Kommune. Det første projekt, der tages hul på, efter Byrådets godkendelse af programmet, er 'syningen ved Skolen', da projektet kan udføres og anlægges indenfor en kort tidsramme. Hvis alt går planmæssigt igangsættes delprojektet allerede i efteråret 2019. Til hvert delprojekt vil der, som tidligere nævnt, etableres en arbejdsgruppe med repræsentanter fra følgegruppen og relevante interessenter fra Frederiks.

Arbejdet med områdefornyelsen indebærer også et stort tværfagligt samarbejde i Viborg Kommune, hvor de enkelte delprojekter koordineres med øvrige projekter i kommunen - herunder arbejdet med de lokale udviklingsplaner, som naturligt smelter sammen med områdefornyelsens fokuspunkter. Den administrative projektgruppe, som har fulgt områdefornyelsen på tæt hånd, vil også i projekteringsfasen løbende blive informeret og inddraget efter behov. Syningerne over Sønder- og Nørregade vil f.eks. blive udført i tæt samarbejde med kommunale medarbejdere fra 'Trafik og Veje'.

Aktivitet	i alt	ministeriet	kommune	2019	2020	2021	2022
o. Programskrivning							
Program, planlægning, information, møder, borgerinddragelse, bespisning mv.	400.000	65.959	334.041	200.000	100.000	100.000	
1. Torve, pladser, opholdsarealer mv.							
1.1 Centrum, del A: Belægning, beplætning, belysning mv.	2.725.000	449.346	2.275.564			2.725.000	
2. Kulturelle og særlige boligsociale foranstaltninger							
2.1 Centrum, del B: Aktivitets- og opholdsskulpturer	500.000	82.448	417.552			500.000	
3. Særlige trafikale foranstaltninger							
3.1 Sløjfen	125.000	20.612	104.388		125.000		
3.2. Syning ved skolen	250.000	41.224	208.776	125.000	125.000		
3.3. Rundkørsel	80.000	13.192	66.808				80.000
3.4. Syning ved Johs. Jensensvej	420.000	69.257	350.743		420.000		
Samlet investering	4.500.000	742.038	3.757.962				

diagram // budget og tidsplan

INVESTERINGSREDEGØRELSE

SPÆNDENDE LOKALE INITIATIVER

Denne investeringsredegørelse synliggør mulighederne for offentlige og private investeringer i Frederiks og skal ses som et redskab, der kan hjælpe Viborg Kommune med at rette opmærksomhed mod byens uudnyttede økonomiske potentialer og skabe forudsætninger for øgede private investeringer i byen. For at give et aktuelt billede af investeringsmulighederne i Frederiks og for at sikre en bedre koordinering af de kommunale og private investeringer, følger her et overblik over nyligt anlagte, igangværende og planlagte projekter.

Kommunale initiativer:

- En række udstykninger på Solvænget (24 nye i løbet af 2019)
- Etablering af børneskov 2018-19
- Ny tilbygning til byens børnehave
- Ny gangsti ved Frederiks Skole (sammmentænkes med 'Nedslag 02: Syning ved Skolen')
- Den Midtjyske Cykelstjerne version 2 - herunder reovering af Alhedestien mellem Viborg og Herning. Stien gøres bredere, får en ny belægning og der tilføjes opholdselementer (sammmentænkes med 'Nedslag 05: Centrum')
- Byens gamle gadelamper (kviksøvlamper) udskiftes til LED med sensorstyring.

Private investeringer:

- Nyt klubhus med e-sportsaktiviteter er i gang med at blive bygget. I den forbindelse reoveres de omkringliggende arealer (samspil ml. kommune og lokalområde). I begyndelsen af 2015 påbegyndtes anlæggelsen af en kunstgræsbane efter længere tids indsamling af nødvendige midler. En stor del af arbejdet blev udført af lokal, frivillig arbejdskraft. Banen blev indviet 20. juni. 2015.
- Der søges midler til reovering af hallens facade og indgangsparti.
- Nyt motionscenter netop åbnet
- Indianerlandsby ved skolen og et overdækket område er i gang og finansieret delvist pga. af 60-års jubilæum for skolen
- Pakhuset færdigrenoveret 2018
- Fripkehjemmet indviet i august 2017
- Lutherparken - her plantede skolens børn et træ ifm. fripkehjemmets åbning
- Kartoffelfestival – en kulturfest som hele byen er sammen om at afholde og udvikle
- Oktoberfest
- Forårsmesse for erhvervs- og foreningsfremme i hallen
- Borgerforeningen har stået for at lave julebelysning
- Undervisning i pakhuset; undervisningstilbud til udenlandske medarbejdere i dansk, historie og danske samfundsforhold. Første undervisningsgang var 1. maj 2019.

SUPPLERENDE FINANSIERING

Viborg Kommune opfordrer borgere og foreninger i Frederiks til at søge supplerende finansiering hos fonde i forbindelse med områdefornyelsen. Særligt nedslagsområdet 'Centrum' er interessant i denne sammenhæng. Her vil det være oplagt at søge midler hos bl.a. LOA, der støtter opholdsfaciliteter med integrerede aktivitetsmuligheder. Derudover lancerer Realdania i løbet af 2019 en ny ansøgningsrunde af kampagnen 'Underværker'. Kampagnen støtter ildsjæle med at gøre projekter, som skaber nye rammer for fællesskaber, til virkelighed.

Udover fondsmidler kan der også søges tilskud fra lokale virksomheder eller investorer, der ofte er åbne for at sponsorere projekter i lokalområdet.

BYGNINGSFORNYELSE

EN KÆRLIG HÅND

Førstehåndsindtrykket af Frederiks er, at byen generelt er pæn og velholdt, særligt fordi byens borgere er gode til at vedligeholde deres private ejendomme. Byens DagligBrugs er også med til at forskønne byens midte, og skaber gode rammer om hverdagens møder. Dog er der enkelte bygninger i byen, der trænger til renovering og godt kunne bruge en kærlig hånd. I borgervisionen for Frederiks påpeges, at: "Der er dog enkelte steder, som skæmmer helhedsindtrykket. Her kunne det være værd at overveje, om der skulle opsættes anderledes skiltning eller om facaden skulle renoveres." (Visionsoplæg Frederiks, juni 2018, s. 9) Borgerne i Frederiks overvejer i denne forbindelse at etablere et "Facaderåd", som uddeler priser samt motiverer og vejleder til at forskønne facader og skilte, så de renoverede huse i fremtiden kan være med til at skabe nye, positive fortællinger om Frederiks.

LANDSBYFORNYELSESPULJEN

I forbindelse med områdefornyelsen er det muligt at søge midler via Landsbyfornyelsepuljen til støtte af en bygningsorienteret indsats i Frederiks. Denne pulje giver kommunen mulighed for at støtte nedrivninger og istandsættelser i byer under 4.000 indbyggere. Kommunen kan, efter nærmere udarbejdede kriterier og efter forhandlinger med den enkelte ejer, give tilsagn til at støtte en given ejendom. Følgegruppen er løbende gennem programfasen blevet orienteret om denne støtte-mulighed.

En sommerdag i Anlægget

Gang i legepladsen

ORGANISERING

KLARE SPILLEREGLER

Områdefornyelsen i Frederiks har skabt rammerne for en åben og lokal udviklingsproces, hvor byens borgerne på forskellig vis har kunnet bidrage med lokal viden, drømme og meninger. Borgerne er med andre ord blevet taget med i udviklingen, og håbet er, at de derved opnår et langt stærkere ejerskab til områdefornyelsen og delprojekterne i takt med, at de anlægges. Områdefornyelsen har fra projektets start haft en fastlagt og synlig organisation med klare spilleregler, som har sikret at den nødvendige viden er blevet indsamlet og bragt ind i projektet på de rigtige tidspunkter. Organisationen og inddragelsen har bygget på en imødekommende tilgang og lagt vægt på et forpligtende samarbejde både i lokalsamfundet og hos de øverste beslutningsniveauer i kommunen.

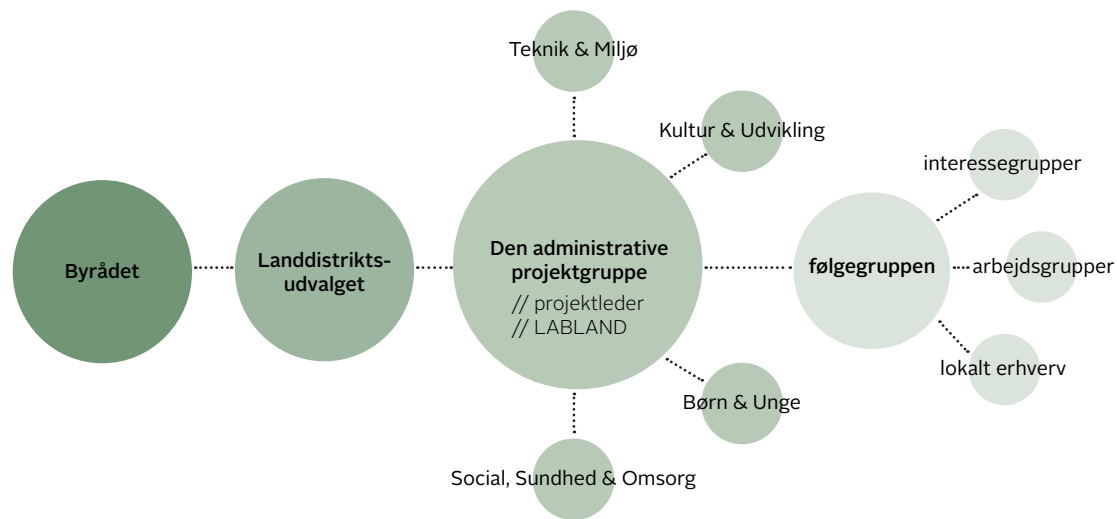
EJERSKAB PÅ TVÆRS AF KOMMUNEN

Områdefornyelsens projektleder har gennem hele programfasen samarbejdet med rådgivere fra LABLAND og en administrativ projektgruppe, bestående af repræsentanter på tværs af kommunens afdelinger. LABLAND har bistået med borgerinddragelsen, skitsering og programskrivningen, mens den administrative projektgruppe har bidraget med teknisk viden og information om igangværende samt fremtidige projekter i området, der løbende er blevet tænkt ind i områdefornyelsesstrategien. Inddragelsen af den kommunale projektgruppe har bidraget positivt til udviklingsprocessen og har skabt et ejerskab til projektet internt i kommunen på tværs af afdelinger og forvaltninger.

Der er sammenlagt blevet afholdt to møder med den administrative projektgruppe, hvor gruppen er blevet informeret om projektet og løbende har kvalificeret borgerønsker og udkast til helhedsplanen. Projektgruppen vil fremadrettet følge områdefornyelsen på tæt hånd og fortsat bistå med rådgivning og viden i områdefornyelsens projekteringsfase.

LOKALE KRÆFTER I AKTION

Borgerne i Frederiks er løbende blevet informeret om og inddraget i udviklingsprocessen gennem offentlige borgermøder. Derudover er der blevet etableret en repræsentativ følgegruppe i byen, der har fulgt projektet på tæt hånd. Følgegruppen har taget sit afsæt i en eksisterende arbejdsgruppe i Frederiks og har bestået af 15 engagerede borgere. Processen har i høj grad været afhængig af følgegruppens involvering og livlige diskussioner på tværs af interesseområder og tilknytningsforhold. Der er i alt blevet afholdt fire følgegruppemøder faciliteret af projektlederen for områdefornyelsen og LABLAND. På møderne har følgegruppen fungeret som hverdagsrådgivere, der løbende har prioriteret og kvalificeret områdefornyelsens nedslagsområder og den økonomiske fordeling. Følgegruppen har taget et stærk ejerskab til projektet – hvilket bl.a. kom til udtryk på det afsluttende borgermøde, hvor repræsentanter fra følgegruppen præsenterede helhedsplanen og områdefornyelsens indsatsområder for borgerne i Frederiks.

DET VIDERE FORLØB

Følgegruppen vil fortsat følge områdefornyelsen på tæt hånd i den efterfølgende projekteringsfase. Gruppen mødes senere på året, så snart byfornyelsesprogrammet er politisk godkendt. Her vil følgegruppen nedsætte specifikke arbejdsgrupper, som skal arbejde videre med de udpegede nedslagsområder helt frem til skovlen sættes i jorden. Arbejdsgrupperne vil tage udgangspunkt i den eksisterende følgegruppe, hvor også indsatsområdernes øvrige hovedinteressenter vil inviteres med ved bordet.

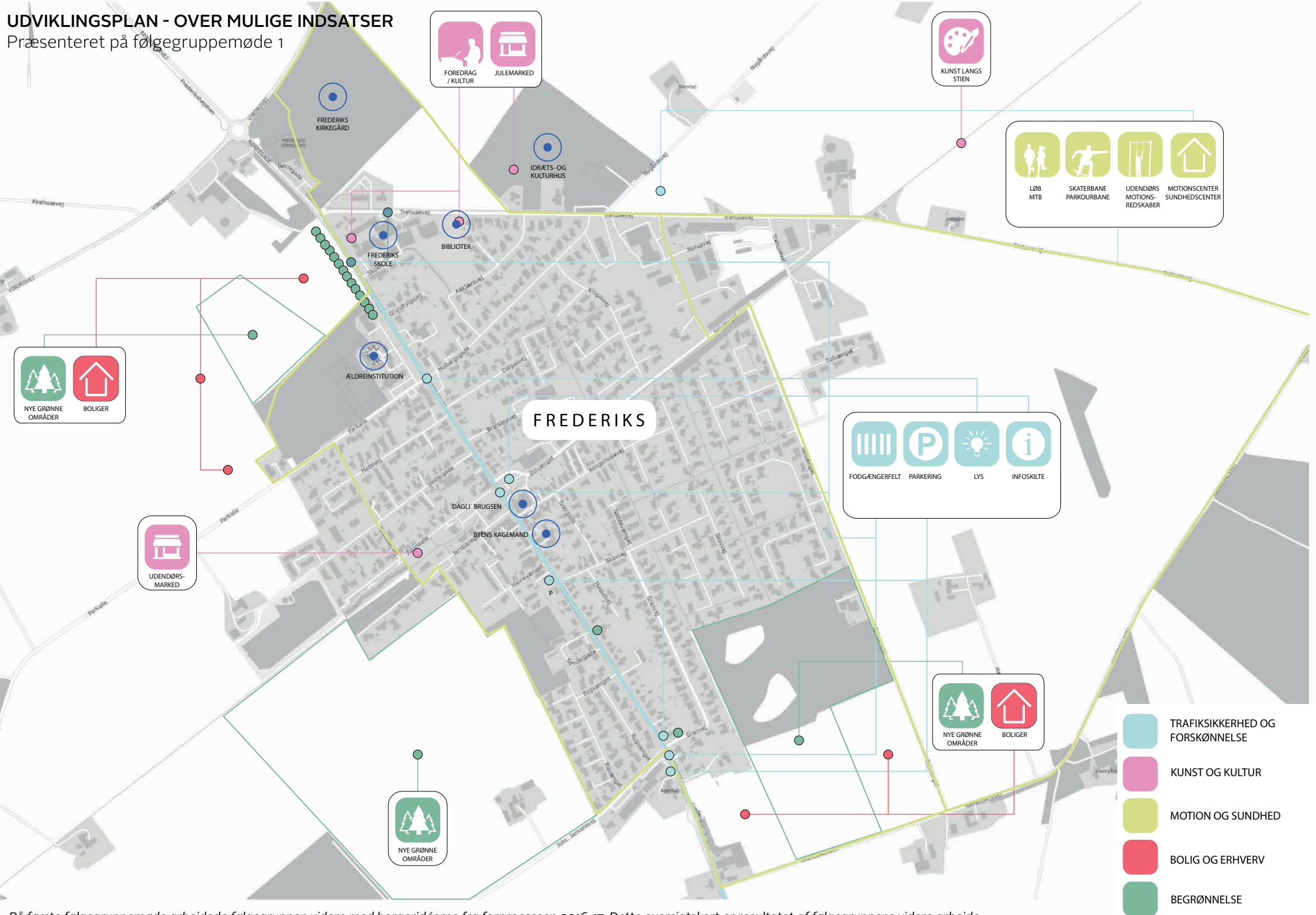
diagram // organisationen

BILAG 01

// OVERSIGTSKORT OVER MULIGE INDSATSER

UDVIKLINGSPLAN - OVER MULIGE INDSATSER

Præsenteret på følgegruppemøde 1

På første følgegruppemøde arbejdede følgegruppen videre med borgeridéerne fra forprocessen 2016-17. Dette oversigtskort er resultatet af følgegruppens videre arbejde med idéerne. Nogle af idéerne er udvalgt til indsatser i områdefornyelsen, de øvrige idéer kan byen arbejde videre med i anden sammenhæng.

**OMRÅDEFORNYELSE
FREDERIKS**

Denne publikation er udarbejdet af LABLAND og Viborg Kommune i april 2019.
Ophavsrettighederne til publikationen tilhører Viborg Kommune.
Projektleder og kontaktperson: Therese Agerkilde, 8787 5204
Viborg Kommune, Prinsens Allé 5, 8800 Viborg
www.viborg.dk/byfornyelse